

dr Magdalena Deneka

Katedra Prawa Cywilnego

WPiA UMCS

magdalena.deneka@poczta.umcs.lublin.pl

Konsultacje w semestrze letnim: poniedziałki i wtorki w godz. 14.20 – 15.50 (MS Teams)

WYKAZ ZAGADNIENÍ OBOWIĄZUJĄCYCH NA EGZAMINIE

Z PRZEDMIOTU „PRAWO CYWILNE CZ. I”

DLA STUDENTÓW II ROKU NIESTACJONARNYCH (ZAOCZNYCH) STUDIÓW PRAWNICZYCH

W ROKU AKADEMICKIM 2020/2021

CZEŚĆ OGÓLNA

1. Pojęcie i zakres prawa cywilnego (autonomia prywatna, równorzędność podmiotów, kryteria wyróżniania norm prawa cywilnego, miejsce prawa cywilnego w systemie prawa, prawo cywilne a prawo prywatne, podstawowe i wyspecjalizowane działy prawa cywilnego).
2. Unifikacja i kodyfikacja polskiego prawa cywilnego.
3. Źródła prawa cywilnego (pojęcie i rodzaje źródeł, funkcja Kodeksu cywilnego, zwyczaj, prawo zwyczajowe).
4. Zasady współżycia społecznego i ich rola w prawie cywilnym. Dobre obyczaje. Względy słuszności. Dobra wiara w znaczeniu obiektywnym i subiektywnym.
5. Ważniejsze rodzaje przepisów i norm prawa cywilnego (pojęcie normy prawnej i przepisu prawnego, rodzaje norm prawnych z uwagi na ich moc wiążącą, normy kompetencyjne; definicje legalne, przepisy odsyłające, klauzule generalne).
6. Interpretacja prawa cywilnego (pojęcie, rodzaje wykładni z uwagi na dyrektywy, wnioski prawnicze, pojęcie i rodzaje luk w prawie, analogia z ustawy i analogia z prawa). Stosowanie prawa cywilnego (trójczłonowy model stosowania prawa cywilnego).
7. Znaczenie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego dla interpretacji i stosowania prawa cywilnego (orzeczenia interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego, uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasad prawnych).
8. Domniemania – pojęcie, rodzaje, znaczenie. Ciężar dowodu w znaczeniu materialnym i procesowym.
9. Prawo intertemporalne – pojęcie i znaczenie, zasady prawa intertemporalnego.
10. Zdarzenia cywilnoprawne – pojęcie i klasyfikacja. Pojęcie czynności konwencjonalnej.
11. Stosunek cywilnoprawny – pojęcie, cechy konstrukcyjne, elementy, rodzaj (proste i złożone, jednostronnie i dwustronnie zindywidualizowane).
12. Przedmioty stosunków cywilnoprawnych [rzeczy, obiekty niebędące rzeczami – materialne, niematerialne, złożone (przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne, majątek)].

13. Prawo podmiotowe – pojęcie, analiza poszczególnych elementów definicji, prawo podmiotowe a uprawnienie, prawo podmiotowe a refleks prawny, zaskarżalność i egzekwowalność prawa podmiotowego, niepełne (niepełne) prawa podmiotowe.
14. Normatywne postaci praw podmiotowych (prawa bezpośrednie, roszczenia, uprawnienia kształtujące; zarzuty w znaczeniu prawnomaterialnym i procesowym).
15. Rodzaje praw podmiotowych (majątkowe i niemajątkowe, bezwzględne i względne, samoistne, związane, akcesoryjne, zbywalne i niezbywalne, dziedziczne i niedziedziczne, przechodnie i nieprzechodnie). Prawa podmiotowe tymczasowe (ekspektatywy). Typy praw podmiotowych – pojęcie.
16. Sposoby nabycia i utraty prawa podmiotowego. Kolidzja praw podmiotowych i zasady jej rozstrzygania (system preferencji i system redukcji).
17. Wykonywanie prawa podmiotowego (przejawy i sposoby). Nadużycie prawa podmiotowego (teoria zewnętrzna, teoria wewnętrzna, zasady stosowania przepisu art. 5 k.c.).
18. Ochrona praw podmiotowych.
19. Podmioty stosunków cywilnoprawnych – kategorie, pojęcie zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych.
20. Osoby fizyczne – nabycie i utrata zdolności prawnej, status cywilnoprawny *nasciturusa*, akt zgonu, sądowe stwierdzenie zgonu, uznanie osoby fizycznej za zmarłą, ubezwłasnowolnienie (pojęcie, rodzaje, przesłanki, skutki), zakresy zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, zasady dokonywania czynności prawnych przez osobę mającą ograniczoną zdolność do czynności prawnych). Indywidualizacja osób fizycznych. Dobra osobiste osób fizycznych i ich ochrona. Miejsce zamieszkania osoby fizycznej. Stan cywilny osoby fizycznej (stan osobisty i stan rodzinny).
21. Osoby prawne – pojęcie, normatywna metoda konstruowania osób prawnych, sposoby powstania osób prawnych, korporacyjne i fundacyjne osoby prawne, organy osób prawnych, zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osób prawnych, zasady działania osób prawnych w obrocie prawnym, skutki działania tzw. rzekomego organu osoby prawnej, siedziba i nazwa. Dobra osobiste osób prawnych i ich ochrona. Skarb Państwa jako osoba prawna. Jednostki samorządu terytorialnego jako osoby prawne. Państwo i samorządowe osoby prawne.
22. Jednostki organizacyjne, które nie mają osobowości prawnej, ale mają zdolność prawną (tzw. *quasi* – osoby prawne, niepełne lub ułomne osoby prawne) – pojęcie, przykłady, odpowiednie stosowanie przepisów o osobach prawnych, odpowiedzialność za zobowiązania.
23. Konsument, przedsiębiorca, firma – pojęcia.
24. Czynność prawna i oświadczenie woli – pojęcia. Zachowania niebędące czynnościami prawnymi (m. in. czynności grzesznościowe, obietnice wyborcze, reklamy). Prawne znaczenie milczenia podmiotu prawa cywilnego. Zgoda osoby trzeciej na dokonanie czynności prawnej. Inne oświadczenia w rozumieniu przepisu art. 65¹ k.c.
25. Rodzaje oświadczeń woli z uwagi na adresata (indywidualnie adresowane, adresowane do nieoznaczonego kręgu podmiotów, niemające adresata). Złożenie oświadczenia woli indywidualnie adresowanego. Wykładnia oświadczeń woli. Orzeczenie sądu zastępujące oświadczenie woli.

26. Rodzaje czynności prawnych (jednostronne, umowy, uchwały; między żyjącymi i na wypadek śmierci, zobowiązujące, rozporządzające, o podwójnym skutku; odpłatne i nieodpłatne; przysparzające, kauzalne, abstrakcyjne; powiernicze; upoważniające). Typy czynności prawnych – pojęcie.
27. Treść czynności prawnej – pojęcie, elementy (przedmiotowo istotne, nieistotne, podmiotowo istotne uregulowane samoistnie i uregulowane w ramach określonego typu czynności prawnych). Swoboda kształtowania treści czynności prawnej i jej ograniczenia. Warunek i termin.
28. Forma czynności prawnych – pojęcie, zasada swobody formy i wyjątki od niej, rodzaje form szczególnych z uwagi na postać (szatę zewnętrzną), rodzaje form szczególnych z uwagi na rygor, forma pierwotnych i następnych czynności prawnych. Forma szczególna zastrzeżona przez ustawę i umowę. Pismo potwierdzające umowę zawartą między przedsiębiorcami.
29. Zawarcie umowy – ogólne przesłanki zawarcia umowy, minimalny zakres konsensu, wyznaczniki skutków czynności prawnych (art. 56 k.c.). Swoboda zawierania umów i jej ograniczenia.
30. Tryby zawierania umów – oferta i jej przyjęcie, negocjacje, aukcja i przetarg.
31. Wady oświadczeń woli – pojęcie, katalog, przesłanki, skutki. Zniekształcenie oświadczenia woli przez posłańca.
32. Sankcje wadliwych czynności prawnych – nieważność bezwzględna, nieważność względna, bezskuteczność zawieszona, bezskuteczność względna.
33. Przedstawicielstwo – pojęcie, rodzaje, dopuszczalność działania przez przedstawiciela, przesłanki skutecznego działania przedstawiciela, przedstawicielstwo a instytucje pokrewne.
34. Pełnomocnictwo – pojęcie, rodzaje, przesłanki skutecznego działania pełnomocnika, pełnomocnictwo a stosunek podstawowy, pełnomocnictwo substytucyjne, skutki działania rzekomego pełnomocnika, pełnomocnik jako druga strona czynności prawnej dokonywanej w imieniu reprezentowanego, wygaśnięcie pełnomocnictwa.
35. Prokura.
36. Dawność – pojęcie.
37. Przedawnienie – istota, prawa podmiotowe ulegające przedawnieniu, wpływ terminu przedawnienia uwzględniany przez sąd z urzędu, nieuwzględnienie przez sąd upływu terminu przedawnienia, zarzut przedawnienia, zrzeczenie się zarzutu przedawnienia, początek biegu przedawnienia, terminy przedawnienia, zawieszenie i przerwa biegu przedawnienia, skutki upływu terminu przedawnienia. Właściwe i niewłaściwe uznanie roszczenia.
38. Prekluzja – pojęcie, przedmiot i skutki.

PRAWO RZECZOWE

1. Pojęcie prawa rzeczowego w znaczeniu przedmiotowym i podmiotowym.
2. Podmiotowe prawa rzeczowe – pojęcie, katalog, cechy konstytutywne i typowe, podziały praw rzeczowych.
3. Podstawowe pojęcia prawa rzeczowego – rzecz, nieruchomości (gruntowa, budynkowa, lokalowa), ruchomość; rzeczy oznaczone co do gatunku i oznaczone co do tożsamości; rzeczy proste i rzeczy złożone; rzeczy zbioro-

- we, zbiory rzeczy, masa majątkowa; część składowa, przynależność, pożytki. Pojęcie i formy korzystania z rzeczy.
4. Status prawnorzeczowy zwierząt i pieniędzy.
 5. Zasady prawa rzeczowego – zasada *numerus clausus* praw rzeczowych, zasada *superficies solo cedit*, zasada szczególowości praw rzeczowych, zasada pierwszeństwa praw rzeczowych.
 6. Źródła prawa rzeczowego.
 7. Treść prawa własności (uprawnienia właściciela, pozytywna i negatywna strona prawa własności, pozytywna i negatywna definicja prawa własności; wyznaczniki granic treści prawa własności).
 8. Podmiot i przedmiot prawa własności. Czasowe i przestrzenne granice prawa własności.
 9. Prawo sąsiedzkie – immisje (pojęcie, rodzaje, dopuszczalność, ochrona przed immisjami), rozgraniczenie nieruchomości (przesłanki, administracyjne postępowanie o rozgraniczenie nieruchomości, sądowe postępowanie o rozgraniczenie nieruchomości), przekroczenie granicy przy wznoszeniu budynku lub innego urządzenia, droga konieczna.
 10. Sposoby nabycia i utraty prawa własności – katalog, charakter poszczególnych zdarzeń prawnych, zasada *nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*.
 11. Przeniesienie własności – pojęcie, cechy umowy przenoszącej własność rzeczy ruchomych i nieruchomości, nabycie rzeczy ruchomej od nieuprawnionego.
 12. Zasiedzenie – pojęcie, przedmiot, przesłanki, skutki.
 13. Inne sposoby nabycia i utraty prawa własności (m. in. zrzeczenie się własności, zawłaszczenie rzeczy ruchomej, nabycie rzeczy znalezionej, przemilczenie, nacjonalizacja, komunalizacja, wywłaszczenie).
 14. Współwłasność – pojęcie i rodzaje; współwłasność ułamkowa a współwłasność łączna.
 15. Współwłasność ułamkowa – istota, powstanie, udziały współwłaścicieli, zarząd rzeczą wspólną, posiadanie i korzystanie z rzeczy wspólnej przez współwłaścicieli, czynności zachowawcze, tryby i sposoby zniesienia współwłasności ułamkowej, współwłasność przymusowa.
 16. Ustanowienie odrębnej własności lokali – dopuszczalność, sposoby, skutki. Nieruchomość wspólna – pojęcie.
 17. Wspólnota mieszkaniowa – pojęcie i status cywilnoprawny. Zarząd nieruchomością wspólną w tzw. dużej wspólnocie mieszkaniowej i w tzw. małej wspólnocie mieszkaniowej.
 18. Ochrona własności w znaczeniu szerokim i ścisłym. Cywilistyczne środki ochrony prawa własności.
 19. Roszczenie windykacyjne i roszczenie negatoryjne – przesłanki, treść, przedawnienie.
 20. Roszczenia uzupełniające – katalog, przesłanki, treść, przedawnienie.
 21. Pojęcie i rodzaje nakładów. Roszczenie posiadacza o zwrot nakładów na rzecz – przesłanki, treść, realizacja, przedawnienie. Roszczenie o wykup (art. 231 k.c.) – podmioty uprawnione, przesłanki, treść, realizacja.
 22. Treść, funkcja i cechy użytkowania wieczystego. Wykonywanie użytkowania wieczystego. Powstanie i wygaśnięcie użytkowania wieczystego.
 23. Katalog, cechy i podziały ograniczonych praw rzeczowych. Powstanie i wygaśnięcie ograniczonych praw rzeczowych.
 24. Pojęcie kolizji i pierwszeństwa ograniczonych praw rzeczowych. Reguły ustalania pierwszeństwa ograniczonych praw rzeczowych.

25. Użytkowanie – treść, przedmiot, cechy, wykonywanie, powstanie i wygaśnięcie.
26. Prawo z umowy *timeshare*. Użytkowanie *timeshare* – treść, przedmiot, cechy.
27. Służebności gruntowe, osobiste i przesyłu – treść, przedmiot, cechy, wykonywanie, powstanie i wygaśnięcie.
28. Służebność drogi koniecznej i tzw. służebność budynkowa.
29. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu – treść, przedmiot, cechy, wykonywanie. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu a spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu.
30. Pojęcie, funkcja i rodzaje zabezpieczeń wierzytelności.
31. Przewłaszczenie na zabezpieczenie – istota, dopuszczalność.
32. Prawa zastawnicze – pojęcie, rodzaje, funkcja, cechy charakterystyczne. Treść praw zastawniczych. Zasada szczególności i akcesoryjności praw zastawniczych. Zasada rozdzielności przedmiotu hipoteki i zastawu. Suma prawa zastawniczego – istota, zasady ustalania.
33. Hipoteka – treść, przedmiot, wierzytelność zabezpieczona hipoteką, suma hipoteki, sposób zaspokojenia wierzyciela hipotecznego, powstanie i wygaśnięcie hipoteki, hipoteka łączna.
34. Rozporządzanie opróżnionym miejscem hipotecznym – istota, zasady wykonywania uprawnienia do rozporządzania opróżnionym miejscem hipotecznym.
35. Zastaw według Kodeksu cywilnego – treść, przedmiot, wierzytelność zabezpieczona zastawem, suma zastawu, sposób zaspokojenia zastawnika, powstanie i wygaśnięcie zastawu. Zastaw na statku.
36. Zastaw rejestrowy – treść, przedmiot, wierzytelność zabezpieczona zastawem rejestrowym, suma zastawu rejestrowego, sposób zaspokojenia zastawnika rejestrowego, powstanie i wygaśnięcie zastawu rejestrowego.
37. Pojęcie, funkcja i przedmiot ksiąg wieczystych.
38. Budowa księgi wieczystej. Wpis do księgi wieczystej – pojęcie, rodzaje.
39. Formalnoprawne zasady ksiąg wieczystych (jawność, postulat powszechności, realny system ksiąg wieczystych, ujawnianie praw rzeczowych oraz praw osobistych i roszczeń, elektroniczny system prowadzenia ksiąg wieczystych).
40. Materialnoprawne zasady ksiąg wieczystych (zasada wpisu, zasada domniemań związanych z wpisem do księgi wieczystej, zasada rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych, zasada pierwszeństwa ograniczonych praw rzeczowych ujawnionych w księdze wieczystej, zasada rozszerzonej skuteczności praw osobistych i roszczeń ujawnionych w księdze wieczystej).
41. Usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym.
42. Pojęcia i rodzaje faktycznego władztwa nad rzeczą (posiadanie, dzierżenie, prekarium).
43. Posiadanie samoistne i zależne. Współposiadanie. Posiadanie wadliwe i niewadliwe. Posiadanie prawne i bezprawne. Posiadanie w dobrej wierze i w złej wierze. Domniemania związane z posiadaniem.
44. Ochrona władztwa faktycznego – własna i sądowa. Ochrona posiadania (roszczenie o ochronę naruszonego posiadania, roszczenie o wstrzymanie budowy).
45. Nabycie i utrata posiadania.

PRAWO RODZINNE

1. Pojęcie rodziny. Powiązania rodzinne (pokrewieństwo, małżeństwo, powinowactwo i przysposobienie) oraz więzi podobne do rodzinnych (opieka nad małoletnim, kuratela dla dziecka poczętego, stosunek bliskości, powiązanie osobiste wynikające z tzw. statusu domownika).
2. Pojęcie i źródła prawa rodzinnego. Przynależność prawa rodzinnego do prawa cywilnego.
3. Podstawowe zasady prawa rodzinnego (zasada dobra dziecka, zasada szczególnej ochrony rodziny, zasada uniezależnienia osobistych stosunków rodzinnych od wpływu elementów majątkowych).
4. Pojęcie małżeństwa. Podstawowe zasady prawa rodzinnego dotyczące małżeństwa (zasada odmienności płci nupturientów, zasada monogamii, zasada sekularyzacji małżeństwa, zasada równości małżonków).
5. Konkubinat i związek partnerski (pojęcie i znaczenie, stosunki majątkowe i rozliczenia).
6. Zaręczyny. Zawarcie małżeństwa (charakter prawny, forma cywilna i forma wyznaniowa, przesłanki istnienia małżeństwa, przesłanki formalno-porządkowe, przeszkody małżeńskie, wady oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński, problem małżeństw pozorowanych).
7. Ustalenie istnienia i nieistnienia małżeństwa. Unieważnienie aktu małżeństwa. Unieważnienie małżeństwa.
8. Prawa i obowiązki małżonków.
9. Separacja faktyczna małżonków i jej znaczenie. Separacja sądowa (pojęcie, przesłanki, skutki).
10. Pojęcie, rodzaje i typy małżeńskich ustrojów majątkowych. Ustrój podstawowy.
11. Ustawowy ustrój majątkowy małżeński (istota, majątki małżonków i ich skład, przesunięcia majątkowe między majątkami małżonków, zarząd majątkiem wspólnym i korzystanie z tego majątku, odpowiedzialność za zobowiązania majątkiem wspólnym, ustanie wspólności majątkowej i podział majątku wspólnego).
12. Umowne ustroje majątkowe (pojęcie, typy, zakres swobody wyboru, zawarcie, treść i charakter umowy majątkowej małżeńskiej).
13. Przymusowy ustrój majątkowy (pojęcie, powstanie i ustanie).
14. Przyczyny ustania małżeństwa.
15. Rozwód (pojęcie, dopuszczalność, przesłanki, skutki, oddalenie powództwa o rozwód).
16. Śmierć małżonka i uznanie go za zmarłego.
17. Pochodzenie dziecka (macierzyństwo i ojcostwo, ogólne zasady ustalenia pochodzenia dziecka; ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa, ustalenie i zaprzeczenie ojcostwa; zwykłe i kwalifikowane uznanie ojcostwa; ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa i ustalenie nieistnienia uznania ojcostwa).
18. Przysposobienie (pojęcie i funkcja, przesłanki, postępowanie preadopcyjne, postępowanie sądowe o przysposobienie, rodzaje i skutki przysposobienia, rozwiązanie przysposobienia, tajemnica przysposobienia).
19. Pojęcie, powstanie, treść i wykonywanie władzy rodzicielskiej
20. Pozbawienie, zawieszenie, ograniczenie i inne modyfikacje władzy rodzicielskiej.
21. Ustanie władzy rodzicielskiej.
22. Obowiązek rodziców i dziecka wzajemnego szacunku i wspierania się.
23. Nazwisko dziecka i inne jego dane personalne.
24. Kontakty z dzieckiem.

25. Obowiązek alimentacyjny (pojęcie i zakres, obowiązek alimentacyjny ze względu na jego źródło, realizacja obowiązku alimentacyjnego).
26. Opieka (pojęcie i organizacja, treść i sprawowanie opieki nad małoletnim, ustanie opieki i wygaśnięcie funkcji opiekuna małoletniego, opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie).
27. Kuratela (pojęcie kurateli i sposób jej uregulowania, rodzaje kurateli, instytucje zbliżone do kurateli).

Studentów obowiązuje znajomość stanu prawnego aktualnego w dniu, w którym odbywa się egzamin.

dr Magdalena Deneka